

JARÓ VIKTÓRIA
(Ungvár)

A női alakok bemutatása Krúdy Gyula novelláiban

Krúdy Gyula a magyar irodalom egyik legtermékenyebb alkotója. Számptalan művének központi szereplője a nő.

A muskétás című kötet az író monumentális életművéből ad válogatást, munkásságának szinte minden korszakából található egy-egy jellemző novella. Az egykori Osztrák-Magyar Monarchia tisztjeinek alakját felidéző novellák vagy a középkori zsoldos történetek egyaránt azt a sajátos, egyéni világot tárják az olvasó elé, amely annyira jellemző Krúdy írásművészetére [5:1987].

Krúdy Gyulával többen is foglalkoztak, itt emelném ki Szabó Edét [6: 269], Kemény Gábort [4: 2], Czine Mihályt [1: 370-388] és Féja Gézát [3: 215-235].

A szociolingvisztikában ismert regiszter szempontját alapul véve megismerhetjük az író viszonyát a nőkhöz, nőekkel való kapcsolatát, hogyan is ír róluk, milyen társadalmi közegekbe helyezi őket. A formalitás, a társadalmi státus és a különféle stílusértékek keveredésére vagyunk kíváncsiak. A formális vagy informális, közönséges vagy kifinomult, irodalmi vagy vulgáris fogalompárok vizsgálatából kiolvasható, hogy az író elkülönít-e valamiféle sajátosan értelmezett női nyelvet, beszédmódot novelláiban [2: 2004].

Jelen kutatást a napjainkban igen népszerű *gender studies* típusú vizsgálatok teszik aktuálissá, valamint az a kérdésfelvetés, hogy az önéletrajzokból élénk táruló Krúdy-kép mellett milyen is lehetett a szövegek alkotta írói ÉN kapcsolata a nőekkel?

Mindezek alapján tehát a következő csoportokat különítettem el:

I. Formalitás (viszonyulás):

• **informális (könnyed, fesztelen, oldott)**

bukott nő: „...*Nos, én bukott nő vagyok. Nyáron mindig szeretőim vannak. Néha kettő is.*” (Johanna esti vendége, 218.o.)

kacér özvegy: „...*egyszer, egy kicsi és kacér özvegy még ezredes korában mindenáron a nyakába akarta magát varrni.*” (Tavas, 193.o.)

• **formális (merev, szertartásos)**

szepességi lányok: „*A szépességi lányoknak akkoriban még olyan volt az erkölcsük, hogy tudtak engedelmeskedni.*” (A hiúság, 25.o.)

asszony: „*Utóvégre az asszonyok se maradhatnak évszámra egyedül otthon. Hisz Hevesből már a táborozás első hónapjában Győrbe jött egy szekérdérék menyecske az ura után.*” (Az ágyúgolyó, 77.o.)

II. Stílusérték:

• közönséges (durva)

vén banyák: „*Tüzzre való vén banyák vagytok.*” (A hiúság, 23-24.o.)

boszorkány: „*- Tehát te vagy a boszorkány...*” (A katona, 37.o.)

• kifinomult (elegáns)

hercegnő: „*Almásszürke póni lovacska ügetett kis kocsi előtt - lehet, hogy csak álmodtam -, és egyszer egy hamvas hajú, nagyon fehér homlokú, rendkívüli tiszta szemű hercegnő hűvös, de jóságos tekintete reápadt hosszú gyermekfürtjeimre.*” (Szegilongi, 164.o.)

főhercegasszony: „*S olyan előkelő volt, mint egy főhercegasszony.*” (Amadé téli lovaglása, 179.o.)

III. Társadalmi hierarchiában betöltött státusa:

• vulgáris

• foglalkozási csoport stb.

szakácsnő: „*Käti, az excellenciás úr régi szakácsnője, aki a hosszú szolgálatban bizonyos katonás magatartásra, előírással fészességre tett szert...*” (Tavaszi, 192.o.)

hentesné: „*Őszülő bajszának egykedvűen köszönt a hentesné - az a mindenkori hentesné, a maga zsiradékos ruhájában, fehér kötényében, könnyökig felgyürt ruhájú, pállott karjaival.*” (Utolsó szivar az Arabs Szürkénél, 245.o.)

IV. Nyelvi regiszter

• irodalmi nyelv

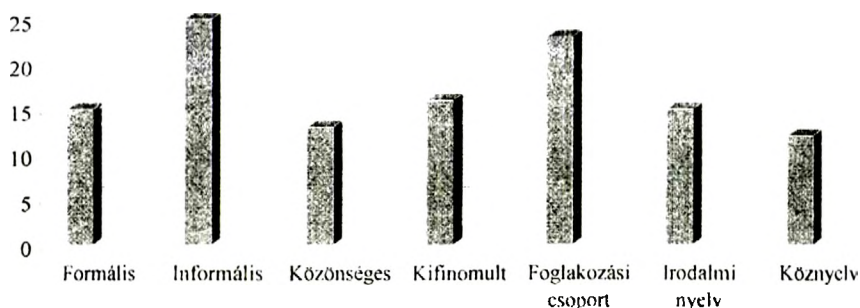
virágszálaim: „*Gyertek elő, virágszálaim, aztán gyújtsatok tüzet.*” (Középkori éjjelen, 17-18. o.)

édes galambjaim: „*Azt hiszem, hogy még a csonka fülem is megfagyott, amíg idáig értem. Nagyon messzire laktok, édes galambjaim.*” (Középkori éjjelen, 17-18. o.)

• hétköznapi, köznyelv

öreg gazdasszony: „*Beköszöntött a tél, és az öreg gazdasszony nemegyszer tehetetlenül, üres kosárral tért vissza a piacról.*” (Verbénei, vagy egy pesti polgár megtérése, 237.o.)

A különféle regisztereket az összehasonlítás megkönnyítése érdekében táblázatban foglaltam össze.

A társadalmi regiszter eredményei alapján arra a megállapításra jutottam, hogy Krúdy Gyula igen sokoldalú író lévén a nőkről is igen változatosan, sokrétűen ír. Az író nem használ vulgáris kifejezéseket a nőkre, de annál inkább szeret oldott, fesztelen módon beszélni róluk. Véleményem szerint mindez azzal magyarázható, hogy Krúdyra nagy hatást gyakorolt nagyapja, aki szintén szerette a hölgyek társaságát. De ez nem jelenti azt, hogy nem tudott tisztelettudóan beszélni a nőkről, melyet édesanyjának és nagyanyja nevelésének köszönhetett.

A témát **aktuálisnak** találom, mert kevesek által kutatott kérdéstről van szó. Fontos tisztában lennünk irodalmunk ezen részével, fontos kitérnünk a férfi és a nő közötti viszony irodalmi ábrázolásaira, hiszen a művészet örök témáinak egyike.

A továbbiakban is szeretnék Krúdy munkásságával és a nőekkel való kapcsolatával foglalkozni, hiszen egy kimeríthetetlen bánya ez, mely csak arra vár, hogy felfedezzék, megismerjék, használják az emberek.

Felhasznált irodalom

1. Czine Mihály: Krúdy Gyula. A magyar irodalom története – Akadémiai Kiadó, 1965. 5. kötet 370-388. o.
2. Cseresnyési László: Nyelvek és stratégiák (avagy a nyelv antropológiája). Budapest, 2004.
3. Féja Géza: Krúdy, a lángelme – Kortárs, 1968. 215-235. o.
4. Kemény Gábor: Krúdy képalpalkotása – Akadémiai Kiadó 1974. 2. o.
5. Krúdy Gyula. A muskétás. Szerk.: Mohai V. Lajos – Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1987.
6. Szabó Ede: Krúdy Gyula alkotásai és vallomásai tükrében. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1970. 269.

Яров Вікторія
Характеристика жіночих образів
у новелістиці Круді Дюли
Резюме

Моє дослідження включає характеристику жіночих образів у новелістиці видатного угорського письменника Круді Дюли. У рамках дослідження для представлення жіночих образів у новелах письменника, я використала соціальний реєстр.

Я дійшла до висновку, що письменник поважав жінок. У своїх новеллах він говорить вільно, та ніколи не використовував вульгарних слів про них.